

MANUAL PARA LA ACOGIDA DE NUEVOS TRABAJADORES

PREVENCIÓN DE RIESGOS LABORALES AGRICULTURA Y GANADERÍA

Versión:
Castellano,
Rumano y
Búlgaro
Contiene CD

РЪКОВОДСТВО ЗА ПРИЕМА НА НОВИ РАБОТНИЦИ

**ПРЕВЕНЦИЯ НА ТРУДОВИТЕ РИСКОВЕ
ЗЕМЕДЕЛИЕ И ЖИВОТНОВЪДСТВО**

Версия: Български

СЪДЪРЖАНИЕ

ВЪВЕДЕНИЕ.....114

ГЛАВА 1:

ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПРЕВАНТИВНАТА ДЕЙНОСТ.....116

- 1.1. План за Превенция на Трудовите Рискове.....116
- 1.2. Разновидности на превантивната организация 116

ГЛАВА 2:

СПЕЦИФИЧНИ ПРЕВАНТИВНИ ДЕЙСТВИЯ 118

- 2.1. Оценка на трудовите рискове.....118
- 2.2. Планиране на Превантивната Дейност 118
- 2.3. Информирание и обучение на работниците 119
- 2.4. Колективно предпазване и лични предпазни средства (ЛПС).....119
- 2.5. Използване на машинното оборудване 120
- 2.6. Защита на здравето 120
- 2.7. Обезопасителни знаци.....121
- 2.8. Аварийни мерки.....121
- 2.9. Координация на действията на различните фирми 122
- 2.10. Наемане на персонал чрез Организации за Временна Трудова Заетост (ОВТЗ).....122
- 2.11. Разследване на злополуки 123
- 2.12. Регистър с документи за превенцията на трудовите рискове 123
- 2.13. Задължения на работниците 124

ГЛАВА 3:

РИСКОВЕ НА РАБОТНИТЕ МЕСТА	125
3.1. Рискове в сектора.....	125
3.2. Ред и чистота	130
3.3. Ръчни инструменти	131
3.4. Работа със земеделски машини	134
3.5. Мотокултиватор и мотофреза.....	136
3.6. Верижни триони.....	138
3.7. Трактор.....	139
3.8. Инструменти за обработка на терена.....	144
3.9. Ремаркета	145
3.10. Работа с пестициди.....	146
3.11. Процедури за спешни действия ЛПС при използването на пестициди.....	150
3.12. Биологични опасности	151
3.13. Ръчна обработка на товари и неудобни пози	153
3.14. Рискове, произтичащи от горещина или студ	154
3.15. Прибиране на реколтата и резитба на лози.....	157
3.16. Безопасно придвижване на животни	158

ПРИЛОЖЕНИЕ I:

Действие при спешни случаи	161
---	------------

ПРИЛОЖЕНИЕ II:

Първа помощ.....	163
-------------------------	------------

ПРИЛОЖЕНИЕ III:

Интернет страници за допълнителна информация	166
---	------------

ВЪВЕДЕНИЕ

Това ръководство за превенция на трудовите рискове е създадено, за да запознае новите работници от сектор земеделие и животновъдство с основните понятия по темата. Когато се говори за фирма, се включват също така самостоятелно заетите лица със собствен персонал.

Организирано е в 3 глави, чието съдържание е описано по-долу:

ГЛАВА 1: ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПРЕВАНТИВНАТА ДЕЙНОСТ. Тази глава има за цел да послужи за отправна точка при разглеждане на основните аспекти, свързани с организацията на действията при превенция на трудовите рискове съгласно законовите изисквания. Съдържа информация за първия документ, който дефинира превантивната дейност във фирмата и видовете организация на превенцията .

ГЛАВА 2: СПЕЦИФИЧНИ ПРЕВАНТИВНИ ДЕЙСТВИЯ. В тази глава са включени задълженията на работодателя и работника, така както и съдържанието на всяка една от най-важните превантивни мерки.

ГЛАВА 3: РИСКОВЕ НА РАБОТНОТО МЯСТО. Тази глава започва с основен анализ на главните рискове при земеделската и животновъдната дейност. След това се преминава към детайлно описание на някои рискове или ситуации, които могат да ги предизвикат, така както и на основните превантивни мерки, които трябва да се вземат и, в някои случаи, препоръки от общ характер.

В испанската законова уредба много от законите произлизат от европейски директиви. Такъв е случаят в сферата на превенцията, в която съществува Рамкова Директива, от която произлиза законът за превенцията. Този закон е така нареченият “Закон 31/1995 за Превенция на Трудовите Рискове” (ЗПТР).

За повече информация

В сферата на превенцията на трудовите рискове, други важни норми са:

Кралски Указ 39/1997, от 17 януари, с който се приема Правилникът за Службите по Превенция.

Кралски Указ 486/1997, от 14 април, с който се постановяват минималните изисквания за безопасност и здраве на работните места.

Кралски Указ 487/1997, от 14 април, относно минималните изисквания за безопасност и здраве, свързани с ръчната манипулация на товари, която крие рискове, по-специално гръбначни и лумбални, за работниците.

Кралски Указ 773/1997, 30 май, относно минималните изисквания за безопасност и здраве, свързани с използването от работниците на лични предпазни средства.

Кралски Указ 1299/2006, от 10 ноември, с който се одобрява списъкът на професионалните заболявания в системата на Социалното Осигуряване и се определят критериите за тяхното съобщаване и регистриране.

ГЛАВА 1: ОРГАНИЗАЦИЯ НА ПРЕВАНТИВНАТА ДЕЙНОСТ

1.1. План за Превенция на Трудовите Рискове

Планът за Превенция на Трудовите Рискове (ППТР), е документ, който описва организационната структура, задълженията, функциите, методите и процедурите, процесите и средствата, необходими за развитието на превенцията на трудовите рискове в предприятието.

Когато един работник постъпва на работа във фирма, обикновено получава частта от този документ, която най-много може да го засегне.

Ако получи документ наречен “превантивна политика”, при изчитането му ще установи начина, по който ръководството на фирмата разбира процеса на превенцията и как е решила да го осъществи.

Освен това, в ППТР се записва разновидността на избраната превантивна организация, която е обяснена в следващия раздел. А като инструменти за приложение на този план за превенция на рисковете, ще се разполага с оценка на трудовите рискове и с планиране на превантивната дейност, което се описва по-долу.

1.2. Разновидности на превантивната организация

Организацията на средствата на една фирма за превантивна дейност може да се осъществи по няколко начина и в сектора на земеделието и животновъдството, формиран от микрофирми и малки фирми, най-често срещаните са следните:

- Поемане от страна на работодателя на превантивната дейност.
- Назначаване на един или няколко работника.
- Договаряне с Външна Служба по Превенция (ВСП).

В действителност много предприятия наемат една ВСП и като допълнение, назначават работник, който отговаря за връзката и координацията с нея.

Работниците също така могат да изберат представител, който се нарича “делегат по превенцията”, който представлява фигура, спомагаща участието на целия персонал, освен поставянето на проблемите и предложенията за подобрения.

Външната Служба по Превенция е организация, акредитирана от Дирекцията по труда, за да съветва и подпомага работодателя. Това са организации, в които личният състав е формиран от ръководен персонал, технически персонал, специализиран в превенцията на трудовите рискове и здравен персонал. Освен това разполагат с оборудването, необходимо за извършването на измервания на параметрите на средата, при която се работи и по този начин могат да направят обективна оценка на рисковете.

ГЛАВА 2: СПЕЦИФИЧНИ ПРЕВАНТИВНИ ДЕЙСТВИЯ

2.1. Оценка на трудовите рискове

Оценката на рисковете е технически документ, в който се определят, анализират и оценяват възможните рискове, на които се излагат работниците, за да се подsigури тяхната безопасност и здраве.

За да се направи оценката на рисковете, се изисква персонал от фирмата с нужната подготовка в областта на превенцията на рисковете или да се ангажира Външна Служба по Превенция. Степента на трудност ще зависи от дейността на фирмата, размера, процесите и т.н.

В Оценката на рисковете се анализират работните сектори, задълженията, инструментите, машините, веществата, които се използват, организацията на труда и обикновено, всичко, което позволява да се направи оценка на рисковете. На базата на тази оценка се определя комплекс от превантивни мерки, които служат за предотвратяване или контролиране на откритите рискове.

2.2. Планиране на Превантивната Дейност

Това е документ, произтичащ от оценката на трудовите рискове и от задълженията на работодателя в тази област. В него са събрани всички дейности, които произтичат от резултата от оценката на рисковете, така както и тези, които трябва да се извършват периодично или извънредно, със собствени средства или чрез наемането на външни ресурси.

Планирането не е документ с препоръки, а за определяне на конкретни действия в период, в който се установяват рискове, виновници, ...

2.3. Информирание и обучение на работниците

Информирание и обучение са две различни понятия и в контекста на превенцията на трудовите рискове също се разглеждат като различни дейности.

При **информирането** се предоставят на работника база от данни и указания, които трябва да познава относно превенцията във връзка с трудовите дейности, които развива и условията, в които те се развиват. Също така се информира работника за съществуващите рискове на неговото работно място, така както и за мерките по превенция и контрол на споменатите рискове и за тези, свързани с оказване на първа помощ, аварии и евакуация.

С **обучението** се цели овладяване на познания, умения или придобиване на навици, за да може работникът да извършва своите задължения по по-сигурен и безопасен за здравето начин.

2.4. Колективно предпазване и лични предпазни средства (ЛПС)

Когато един риск не може да бъде избегнат или предотвратен, и колективните предпазни средства (системи за противопожарна защита, перила, заземителни устройства и т.н.) не са достатъчни, се използват така наречените “Лични предпазни средства” (ЛПС). Някои от най-използваните ЛПС в сектора са: ръкавици, защитни очила, защитни обувки, антифони, маски, ...

Тези средства, предоставени от фирмата безплатно на онези служители, за чиято дейност са необходими, ще се поверяват на работника, за да ги използва, съхранява и поддържа.

ЛПС трябва да се подбират, като се взема предвид: рискът, който се цели да се контролира, възможностите за предпазване на екипировката, частта или частите на тялото, които ще се предпазват, ергономичните свойства на екипировката, които улесняват използването и, комбинирането и с други ЛПС и мнението на работника, който я използва.

2.5. Използване на машинното оборудване

Машинното оборудване, което притежава така наречената “**СЕ маркировка**”, изпълнява европейските норми за използване. Машинното оборудване, което не разполага с нея, трябва да се пригоди към изискванията на европейските норми, като се добавят елементи за предпазване или малки приспособления, според случая.

Използването на работното оборудване се поверява единствено на работниците, които имат нужната квалификация и разрешение за работа с него. Също така, дейностите по ремонта, адаптацията, трансформацията, поддръжката или съхранението ще се извършват от квалифициран персонал.

2.6. Защита на здравето

Превенцията на трудовите рискове е ориентирана както към избягване на инциденти, така и към контролиране на професионалните заболявания, които могат да се появят в процеса на трудова дейност. Затова работодателят трябва да осигури на служителите, работещи при него, периодично наблюдение на здравословното им състояние в зависимост от рисковете, свързани с работата им.

Предприятието трябва да възложи дейностите, свързани със защитата на здравето на акредитирана организация, на която трябва да предостави оценката на рисковете, а тази организация от своя страна да издаде сертификата на фирмата за трудовата пригодност на работника. В този смисъл, резултатите от прегледите ще се съобщават на всеки работник и ще се използват като поверителна информация. Предприятието ще се информира единствено за съотношението между работниците, които са пригодни или непригодни за определени дейности.

Действията, свързани със защитата на здравето, се планират обикновено годишно, което ще се включва в документа за планиране на превантивната дейност.

2.7. Обезопасителни знаци

Сигнализацията в работния център или на машините трябва да се използва в случай че, анализът на съществуващите рискове, предвиданите рискови ситуации и приетите превантивни мерки налагат необходимостта:

- Да се насочи вниманието на работниците върху съществуването на определени рискове, забрани или задължения.
- Да се предупредят работниците, когато възникне определена непредвидена ситуация, която изисква спешни мерки за защита или евакуация.
- Да се уведомят работниците за местонахождението и наличността на определени средства или инсталации за защита, евакуация, при аварийни ситуации или оказване на първа помощ.
- Да се ориентират или насочат работниците, които извършват определени рискови операции.

Някои примери са: знаци, обозначаващи пътищата за евакуация, аварийните изходи, указателни знаци за пожарогасители, за опасността от токов удар ...

2.8. Аварийни мерки

В Закона за Превенцията на Трудовите Рискове се казва, че е нужно да се приемат аварийни мерки за борба с пожари, за евакуация на работния център и за оказване на първа помощ при необходимост.

За да се приемат тези мерки, се прави оценка в предприятието на рисковете, които пораждат възможните аварийни ситуации, като се има предвид дейността на фирмата и характеристиките на работния център. Също така се определят начините за действие, функциите и отговорниците за изпълнението им и се предоставя на работниците указание относно правилата за лично и колективно поведение при тези аварийни ситуации.

Общо изискване е предприятието да разполага с аптечен шкаф, който да се проверява периодично, и със списък на видно място с телефоните на отговорните лица и важните външни служби, за да се потърси помощ от тях при спешни случаи.

От друга страна, хората, отговарящи за действията в случай на авария, трябва да получат подготовката и информацията, нужни им за правилното изпълнение на техните функции.

2.9. Координация на действията на различните фирми

В Закона за Превенция на Трудовите Рискове се отчита фактът, че когато едно предприятие споделя един и същ работен център с други фирми, трябва да се извърши съответната координация на действията на фирмите. Тази координация предполага, освен споменатите мерки, обмен на информация между фирмите относно големите или най-сериозните рискове.

Описанието на процедурите и правилата, към които трябва да се придържа тази координация, се съдържа в **член 24** на Закон 31/1995 за превенцията на трудовите рискове и в Кралския указ 171/2004, който разяснява споменатия закон.

2.10. Наемане на персонал чрез Организации за Временна Трудова Заетост (ОВТЗ)

Според действащото законодателство в сферата на превенцията наличието на временни трудови взаимоотношения не може да оправдае в никакъв случай различно отношение що се отнася до условията на труд, свързани с изискванията за защита на безопасността и здравето на работниците.

Фирмата, ползваща временно външни служители, трябва да съблюдава за адекватните условия на труд по отношение на защитата на безопасността и здравето на работниците. И по-точно, да информира служителите за съществуващите рискове на тяхното работно място, както и за непредвидените ситуации, които могат да

възникнат, да им предостави ЛПС, от които се нуждаят при изпълнение на трудовите им задължения.

От своя страна, ОВТЗ са длъжни да проведат обучение на работниците си за превенция на рисковете, както и да съблюдават за защитата на здравето им.

2.11. Разследване на злополуки

При възникване на някаква трудова злополука трябва да се регистрират, разследват и анализират причините за нея, за да не се повтаря отново споменатата ситуация.

Разследването на злополуките се осъществява с участието на пострадалите служители, на виновните лица и отговорника за превенцията. Аналогично трябва да се следва същата процедура и при злополуките, в които никой работник не е пострадал, но е съществувал потенциален риск за наранявания.

2.12. Регистър с документи за превенцията на трудовите рискове

Необходимо е да се съхраняват определени документи, свързани с процедурите за превенция на трудовите рискове, и да се отразява в писмен вид изпълнението на планираните дейности. Тази документация трябва да е на разположение на Дирекцията по труда.

Един непълен списък на тази документация е следният:

- План за Превенция на Трудовите Рискове. Разпространява се сред работниците.
- Начална оценка на трудовите рискове. В нея трябва да участват засегнатите работници.
- Планиране на превантивната дейност. Трябва да се актуализира периодично и да се следи за изпълнението и.
- Регистър на информацията, предоставена на работниците. Изготвя се, когато се предоставя на служителите някаква информация относно превенцията на трудовите рискове.

- Регистър за проведено обучение. Трябва да се удостовери извършеното обучение на работниците посредством документ, посочващ името на служителя, проведените часове за подготовка, съдържанието и организацията или лицето, ръководело обучението.
- Резултати от действията за защита на здравето. От всеки работник трябва да се изиска съответното удостоверение за трудоспособност или отказ от медицински преглед.
- Аварийни мерки. Трябва да се изложат на видимо място телефоните за спешна помощ и тези на лицата, изпълняващи определени функции в случай на авария.

2.13. Задължения на работниците

Законът за превенция на трудовите рискове налага задължения не само за работодателите, но и за служителите. Последните, съгласно подготовката си и следвайки инструкциите на работодателя, ще трябва:

1. Да използват адекватно, съобразно техните свойства и евентуалните рискове, машините, апаратурата, инструментите, опасните вещества, транспортното оборудване и изобщо всички останали средства, чрез които развиват своята дейност.
2. Да използват правилно средствата и защитната екипировка, предоставени им от работодателя, съгласно инструкциите, получени от него.
3. Да използват по предназначение и коректно наличните приспособления за безопасност или тези, монтирани на средствата, свързани с тяхната трудова дейност, или на работните места, на които се осъществява тя.
4. Да уведомят незабавно прекия си началник и работниците, на които са възложени дейностите по защита и превенция, или съответно службата по превенция относно всяка ситуация, която според тях крие, въз основа на разумни доводи, риск за безопасността и здравето на работниците.
5. Да съдействат при изпълнението на задълженията, наложени от компетентен орган на властта, с цел да се защити безопасността и здравето на служителите на работното им място.

6. Да взаимодействат с работодателя, за да може той да осигури условия за труд, които да бъдат безопасни и да не крият рискове за сигурността и здравето на работниците.

Неизпълнението от страна на работниците на тези задължения, описани в горните точки, ще се счита за неизпълнение на трудовите задължения.

ГЛАВА 3: РИСКОВЕ НА РАБОТНИТЕ МЕСТА

3.1. Рискове в сектора

Рисковете на работните места от сектора на земеделието и животновъдството трябва да се дефинират с оглед на тяхното контролиране във всяка фирма, тъй като обстоятелствата са различни във всяка ситуация. Въпреки това в най-общ план в този сектор можем да открием някои от рисковете, които са описани по-долу. Добавени са дефинициите на всеки един от тях, така както и някои от главните причини за възникването им.

РИСКОВ ФАКТОР	ДЕФИНИЦИЯ И ПРИЧИНИ
Падане на хора от различна височина	При извършването на работи, дори и случайни, на високи участъци без нужната защита на входовете им и в изкопи на повърхността и в районите на работа. Може да се случи при: доближаването към оградите по време на храненето на животните, падане от животните по време на яздене; подхлъзвания и препъване по стълби, входове за товарене на силосните кули, високи площадки,...; използването на ръчни преносими стълби при неподходящи условия; по време на товарене, транспортиране и доставяне на храни, продукти и животни.

Падане на хора на същата височина	Наблюдават се, когато има на земята препятствия или вещества, които могат да предизвикат падане поради препъване или подхлъзване. Може да се случи при: неравности по настилката и по терена; хлъзгави повърхности, мокри или кални; препъване в материали, поставени на земята, стъпала, водосточни тръби,... поради липсата на ред и чистота и/ или недостатъчно осветление.
Падане на предмети поради срутвания или събаряне	Срутване или събаряне на конструкции, строителни материали или натрупани предмети и т.н. Може да се случи при: високи конструкции, етажерки, купчини от материали, изкопи,...
Падане на предмети при употреба	Падане на предмети или материали по време на извършване на работи, или на операции по транспортиране или повдигане посредством ръчни или механични средства. Може да се случи при: боравенето с ръчни инструменти, греди, каси, чували, бидони,...
Стъпване върху предмети	Наранявания (разтегляне на сухожилия, изкълчвания, убождания и т.н.) поради стъпване или препъване в изоставени предмети или неравности по земята, без да се стига до падане. Може да се случи с: инструменти, отломки, отпадъци, неравности, тръби, кабели,...
Удари в неподвижни предмети	Стълкновения, сблъсъци и удари в статични или неподвижни предмети. Може да се случи при: издадени части на машини, стесняване на зоните за преминаване, стълбове или тръби на малка височина, ...
Удари в подвижни предмети	Стълкновения, сблъсъци и удари с подвижни части на неподвижни машини и с предмети или материали при оперирането с тях и транспортирането им. Може да се случи с: подвижни части на устройства, транспортиране на материали или животни,...

<p>Удари или порезни рани от предмети или инструменти</p>	<p>Наранявания, причинени от режещи, остри или абразивни предмети, инструменти и ръчни пособия, инструментални машини и т.н. Може да се случи: по време на стригане на животните, оформяне на копитата, при използването на ръчни инструменти, кирки, лопати, брадви,...</p>
<p>Убождания</p>	<p>Наранявания, причинени от режещи и/ или остри предмети. Може да се случи с: материали и работни инструменти (спринцовки, на огради, остри предмети и части,...).</p>
<p>Изхвърляне на отломки или частици</p>	<p>Изхвърляне на части, отломки или малки частици от материали, причинено от машина, инструмент или механично действие. Може да се случи заради: прах в предметите, с които боравим, трески, течности под налягане, малки камъни,...</p>
<p>Затискане от или между предмети</p>	<p>Затискане или премазване на части от тялото от машинни устройства или между предмети, части или материали. Може да се случи: при използването или поддръжката на трактори, челни товарачи или товарачи със задна лопата, ремаркета,...; от или между животни; заради падането на бали, фураж,...; от устройствата на повдигащата платформа, монтирана в задната част на камионите.</p>
<p>Затискане при преобръщане на машини или превозни средства</p>	<p>Преобръщане на машини, които са лошо закрепени към земята, мотокари, трактори, товарни коли в движение и т.н. Може да се случи при: завои по стръмни терени, висока скорост, работи близо до изкопи или неравности,...</p>
<p>Блъскане или удари с превозни средства</p>	<p>Удар или блъскане от превозно средство (принадлежащо или не на предприятието) по време на работния ден. Може да се случи при: управление на трактори, мотокари, превозни средства изобщо,...</p>

Контакти с топли повърхности	Контакт с топли или студени повърхности или продукти. Може да се случи при: тръбопроводи, разлети течности, пара,...
Излагане на източници на ток с високо напрежение	Токов удар при влизане в контакт с елементи, подложени на електрическо напрежение. Може да се случи с: активни части на материалите и екипировката или при контакт с маси, поставени временно под напрежение (машини, електрически уреди,...)
Експлозии	Експлозивна смес на въздуха с газове или запалими вещества или избухване на резервоари под налягане. Може да се случи с: бутан, пропан, разтворители, запалими прахове, котли, аерозоли,...
Пожари	Запалване и/ или разпространение на пожари поради лесната запалимост на контактните повърхности и/ или липсата на подходящи средства за гасенето им. Може да се случи на: места, където има резервоари с бензин, отпадъци и т.н. или където липсват или не достигат пожарогасители и/ или шлангове.
Злополуки причинени от живи същества	Действия върху човешки и/ или животински организми, биологични замърсители или други живи организми. Може да се случи при: грижата за животните по време на лечение, почистване, превозване, доене, връзване, обездвижване,... Удари с челото и рогата, нападения, изтласквания от животните срещу прегради, настъпвания, удари с крак, ухапвания, ужилвания,...
Излагане на действието на вредни или токсични вещества	Вдишване, контакт или поглъщане на вещества вредни за здравето. Може да се случи: при използване на фитосанитарни продукти, пестициди, химически продукти,...

<p>Излагане на действието на химически замърсители</p>	<p>Излагане на директен контакт, манипулация или вдишване на химически препарат или продукт. Може да се случи с: химически подобрители и органични торове, фитосанитарни продукти, пестициди, антибиотици и други фармакологични продукти, токсични газове, прах,...</p>
<p>Излагане на действието на биологични замърсители</p>	<p>Контакт с живи микроорганизми, вредни за здравето, като гъби, бактерии и т.н. Може да се случи при: контакт с животни, животински трупове и изпражнения,...</p>
<p>Излагане на шум</p>	<p>Излагане на ниво на шума над допустимите норми. Може да се случи при: контакт с източници на шум както от механичен вид, така и от наличието на живи организми,...</p>
<p>Излагане на ниски или високи температури</p>	<p>Престой в прекалено горещи или студени среди. Може да се случи при: работи на открито в дни с много неблагоприятен климат, студ или горещина.</p>
<p>Недостатъчно осветление</p>	<p>Осветление, твърде недостатъчно или прекалено силно, заради извършваната дейност. Може да се случи при: неподходящо осветление на работното място, заслепяваща светлина,...</p>
<p>Прекомерни усилия</p>	<p>Несъответствие между изискванията на работата и физическите възможности на личността. Може да се случи при: ръчно опериране с товари, работа в неудобни пози на тялото, с монотонни движения,...</p>
<p>Умствено натоварване</p>	<p>Условия, произтичащи от организацията на труда с последици за здравето. Може да се случи при: дейности, които изискват специфично работно време (работа на смени, нощни смени, извънредни часове,...), ускорен ритъм на работа, монотонна работа,...</p>

3.2. Ред и чистота

Много от описаните рискове се избягват с поддържане на работното място в подходящите условия на ред и чистота, тъй като многобройни са злополуките, причинени от удари или падане в следствие на неопределена или мръсна среда на работа, хлъзгави повърхности, материали, поставени извън обичайните им места и струпване на остатъчни или неизползваеми суровини.

За да се подпомогне постигането на тази цел, се посочват по-долу някои **основни препоръки**, отнасящи се специално за затворените пространства и процесите на преработка, но приложими за всеки вид трудова дейност:

- Да се сортират материалите според тяхната полезност, като се отстранява неизползваемото и ненужното.
- Да се поставят материалите и инструментите за работа на определените им места, не на местата за минаване или където могат да паднат.
- Да не се струпват материали в зоните за минаване и да се поддържат свободни от препятствия.
- Да се поддържат чисти общите помещения (съблекални, гардероби, душовете и т.н.).
- Да се почиства възможно най-бързо всяко разливане на опасни вещества.
- Да се унищожават ежедневно отпадъците, които се произвеждат и ако е нужно заради прекомерното струпване на отпадъци, те да се изхвърлят по-често.
- Да се остави свободно пространството около машините, и поспециално достъп до уредите за управление и свободно преминаване при доставяне или отстраняване на материали.

Тези препоръки са насочени към целия персонал, тъй като от всички зависи поддържането на отлични условия в работните помещения.

3.3. Ръчни инструменти

Употребата на ръчни инструменти може да крие опасности, ако не се използват по подходящ начин или не ги поддържаме добре.

Главните **рискове**, на които може да се изложи работникът, произтичащи от ползването или оперирането с различни ръчни инструменти, са:

- Удари, причинени от собствените инструменти в нормалния процес на работа. Отнася се и за ударите, причинени от падане или изпускане на инструмента.
- Порязвания, одрасквания и убождания, причинени от неправилното използване на инструментите.
- Изхвърляне на частици, отделящи се от материалите, с които се работи и/или от собствения инструмент, което може да причини очни наранявания.
- Мускулно-скелетни смущения, причинени от прекомерни усилия или от бързи или неправилни движения, които могат да предизвикат мускулни увреждания.

Сред главните причини за злополуки, свързани с горепосочените рискове, са: употребата на дефектни или некачествени инструменти, неуместното и неправилно използване на инструменти, без да се взимат предвид препоръките на производителя, недостатъчно добрата или никаква поддръжка на тези инструменти, транспортирането и неправилното им съхранение, липсата на подготовка и опит при работата с тях, неизползването на препоръчаните лични предпазни средства и т.н.

Някои общи препоръки относно употребата или работата с ръчни инструменти са:

- Във всички случаи се препоръчва ползването на инструменти с **СЕ маркировка** , тъй като са по-надеждни.
- Използвайте инструментите единствено и само за това, за което са предназначени, подбирайки най-подходящият в зависимост от възложената работа и вида на материала, с който ще се оперира.
- Когато инструментите изискват използването на сила, размерът на ръкохватките трябва да позволява обхващане на ръкохватката по такъв начин, че показалецът и палецът да се застъпват.
- Ако се отнася за режещ инструмент, проверете дали острието е подходящо за работа.
- Работете в естествена поза на тялото с достатъчно пространство за движение, например, когато се борави с материали с големи размери, които изискват по-широко пространство за извършването на движенията.
- Когато се извършват точни операции или операции, криещи риск от порязване, осветлението на работното място трябва да бъде подходящо за извършваната дейност , за да не се случи никаква злополука.
- Не пренасяйте инструментите, носейки ги на рамо. Най-добрият начин е да ги хванете за дръжката близо до главата на инструмента, като държите ръката изпъната по дължината на тялото.
- Използвайте защитни очила, за да избегнете наранявания на очите при отделянето на отломки или частици.

- Винаги когато работата го позволява, носете ръкавици, особено когато инструментът е режещ или когато се работи с мокри ръце, тъй като може да ви се изплъзне.
- Ако се работи с големи и тежки части, които могат да паднат върху краката ви, е подходящо носенето на защитни обувки. Ако се работи в мокра среда е по-добре да се използват ботуши.
- Проверявайте дали дръжките или ръкохватките са добре прикрепени към главата на инструмента. Подходящо е извършването на периодичен преглед на инструментите, да се проверява дали не са счупени, ръждясали, да се следи дали остриетата са прави и назъбени, да се поддържат смазани местата на прикрепване и въртене, да се преглеждат ръкохватките за трески и т.н. Ако имат някакви дефекти трябва да бъдат прегледани или заменени.
- В района на трудовата дейност, когато приключите работа с даден инструмент, оставете го на видимо място и с режещите ръбове надолу.
- Таблата се поставят, защото улесняват съхранението и намирането на инструментите. Тези с по-малък размер могат да се съхраняват, добре почистени и подредени, в кутии, куфарчета, шкафове, ... Не трябва да се поставят в коридори или на високи места, от които могат да паднат.
- Когато един работник има съмнения относно правилното използване на даден инструмент, е подходящо да се информира и да изиска обучение, за да извършва работата по възможно най-безопасен начин за избягване на злополуки.

3.4. Работа със земеделски машини

Земеделските дейности предполагат постоянното използване на машини: трактори, верижни триони, култиватори, плугове и т.н. Всички машини трябва да имат **СЕ маркировка** и да съхраняват своите приспособления и защитни механизми за избягване на рискови ситуации.

Най-общите видове **рискове**, които се срещат при използването на всякакви машини за земеделието и животновъдството са:

- Захващане за зъбни колела, оси и въртящи се механизми за подравняване.
- Порязвания на остриета и режещи изпъкнали части и разрязвания (косачки, барабани с ножове, режещи греди и зъби, остриета на инструменти и т.н.).
- Премазвания, преди всичко при манипулацията на товари (каси, бали и т.н.) и при прикрепването на земеделски инструменти към движещата част (обикновено трактор).
- Разпръскване на частици от дървен материал, треви, стъбла, малки камъни и т.н., изхвърлени от режещите елементи, които се въртят много бързо.
- Рискове, дължащи се на различните видове енергия, които задвижват различните устройства на машините (хидравлика, компресиран въздух, електричество,...).

За да се избегне този вид **рискове**, трябва да се имат предвид следните аспекти:

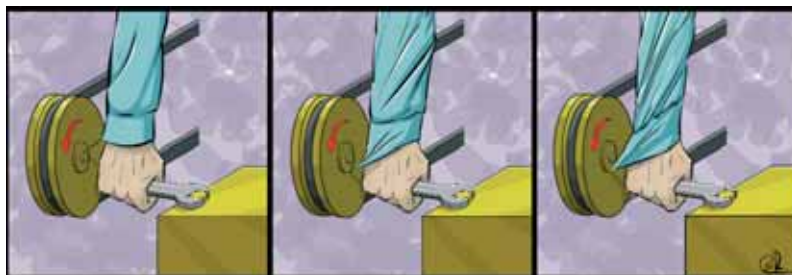
Преди всичко трябва да се спазват инструкциите за употреба, работа и съхранение на машината, дадени от производителя. На базата на тези инструкции могат да се установят безопасни методи на работа, които да намалят риска от злополуки.

Трябва да се познават всички опасни точки на машините и да не се доближават, когато машината работи. Издадените навън остри части, макар че не трябва да се оставят незащитени, могат да закачат дрехите.

Трябва да се провери дали местата, където се намират зъбните колела на машините, които могат да влезнат в контакт с части на тялото на работника, включително косата или работното облекло, са подходящо обезопасени, за да се предотвратят захващания. Всяка ос, която се върти макар и бавно, трябва да се разглежда като място за възможни закачания и захващания.

В случаите на работа с някакъв вид машина (за почистване, смазване, хранване или товарене на бункер,...), особено при операции по освобождаване при засядане, винаги трябва да се спира системата от зъбни колела, двигателят и да се изчаква пълното обездвижване на устройствата.

Във всички случаи е необходимо да се монтират отново **защитните устройства**, ако са били отстранени след извършване на монтаж или ремонт. Винаги когато се използва машина, трябва да се проверява дали защитните устройства, които има, са активирани.

В земеделските машини се използват различни системи, редуващи и въртящи се, като режещи механизми, затова е важно споменатите зони да бъдат защитени срещу всякакви възможни контакти с хора. Трябва да се избягва заставането на пътя, по който се движат машините.

Има много ситуации, при които съществува риск от премазване, например, при закачването на трактор към машина, при ремонтване на устройство, като се застава под него без преди това да е било предварително блокирано в повдигнато положение,... Позна-

ването на всички точки и ситуации, където е възможно премазване, и стоенето на разстояние от опасните зони са две основни предпазни мерки, които трябва да се спазват.

Освен това е необходимо да се провери дали предметите са стабилно закрепени, когато се работи под тях или когато се стои близо до тях. Трябва да се блокират колелата на машините, тъй като има опасност да започнат да се движат свободно.

За да се избегне изхвърчането на частици (машинни части, камъни и т.н.) върху работника, е препоръчително машините да бъдат добре обезопасени. Познаването на устройствата, които биха могли да изхвърлят твърди външни предмети или счупени части от самата машина, помага да се разбере как, в каква посока и на какво разстояние могат да бъдат захвърлени предметите и да се спазва нужната дистанция за безопасност.

Като общо правило трябва да се използват ЛПС, отговарящи на работата, която се извършва: ръкавици, защитни очила, защитни обувки и т.н.

3.5. Мотокултиватор и мотофреза

Когато се извършват маневри като завои или заден ход или когато оста на фрезите попадне на устойчиви елементи (корени, камъни и т.н.), може да се затисне някой крайник. За да се избегне този вид затискане, мотокултиваторът трябва да разполага със следните части и приспособления:

- Защита чрез предпазител на инструмента, която да предотвратява всякакви контакти.
- Устройство за автоматично спиране, което изключва скоростния лост при даване на заден ход.
- Допълнителен лост за заден ход, който трябва да бъде натиснат по време на маневрата и при отпускане машината да спира или да тръгва напред. Този лост трябва да се намира на кормилото.

В случай на засядане по терена скоростният лост се изключва, мотокултиваторът се спира и се извършват нужните действия за излизане от заседналото положение. Веднъж освободена машината, работата може да продължи.

Тъй като работникът се намира близо до фрезата, съществува голям риск от изхвърляне на камъни, корени или други елементи по време на работа. За да се избегне изхвърлянето на споменатите елементи, трябва да се защити устройството чрез предпазител.

Когато се извършват дейности по поддръжката, те се правят винаги при изстинали двигателни части, за да се предотвратят изгаряния, които могат да се получат при допир до нагорещените части на мотокултиватора.

Опасността от самопрегазване обикновено се появява при затискане между кормилото на мотокултиватора и някакво препятствие, намиращо се зад работника, например клони, дънери на дървета, като се даден заден ход; затова е нужно да не се чисти прекалено близо до дънерите на дървета.

Мотокултиваторите могат да се използват като устройства за теглене на ремаркета. В този случай трябва да се има предвид, че съществува голям риск от преобръщане. За да се намали тази опасност, трябва да се работи с повишено внимание при преминаване с мотокултиватора близо до неравности, които могат да предизвикат преобръщане на машината, и да се поставят противотежести за подобряване на стабилността на съоръжението.

Основно изискване е извършването на правилна поддръжка на машината и устройствата, които се монтират към нея, така както и на защитните и механизми. Към тези действия ще трябва да се добави специалното обучение на работника за работа с мотокултиватор, което да включва притежаването на ръководство с инструкции и доброто му познаване.

3.6. Верижни триони

Верижният трион трябва да се използва само от добре обучен персонал.

Верижният трион трябва да се преглежда преди работа с него, като се проверяват нивата и устройствата за безопасност. Подходящата поддръжка може да намали значително риска от злополуки.

Когато се пълни резервоарът, трябва да се избягват разливания на горивото и да не се пуска в действие трионът на мястото, където се зарежда.

Също така не бива да се пуши, докато се зарежда, нито дори при работата след това.

При пренасяне трябва да бъде изключен двигателят и да се носи с гърба, облегнат назад. Преди да се пусне в действие, веригата се поставя на земята и трябва да се подсигури, че няма хора наоколо.

При използване на земята краката трябва да са раздалечени и здраво стъпили, също така трябва да се придържа трионът с двете ръце. За предпочитане е да се ползват ръкавици.

Подрязването на дърветата с верижен трион изисква специална подготовка.

3.7. Трактор

Тракторът е селскостопанската машина, която най-често участва при трудовите злополуки в сектора.

По-долу са описани най-сериозните рискове, пред които е изправен един работник при използването на трактор, и превантивните мерки, които трябва да се вземат, за да се намалят или предотвратят опасностите.

Преобръщането е основен инцидент при трактористите. Може да се случи по два начина: **странично** и **задно**:

За да се избегнат **страничните преобръщания** на тракторите е нужно:

- Да се съобрази скоростта с условията на работа, за да може водачът да управлява машината при всяка ситуация, в която попадне.
- Да не се губи управлението и стабилността на трактора. Ако не може да се избегне, да се намали скоростта, колкото е нужно.
- Да се управлява машината бавно по хлъзгави терени, за да се предотврати попадането в изкопи.
- Да се теглят тежките ремаркета винаги с умерена скорост, съобразена със ситуацията: тежкото ремарке може да повлияе върху посоката на движение на трактора, например ако спре рязко или ако се движи с голяма сила при спускания.

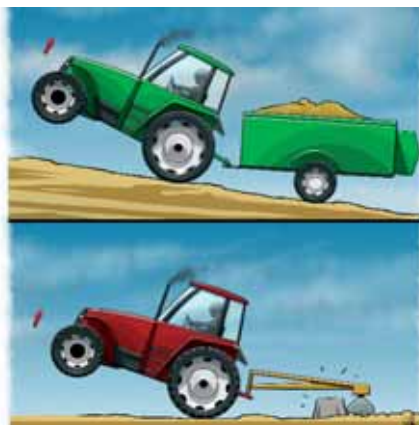

- Преди да се вземе завой да се отпусне спирачката, тъй като по този начин се намаля центробежната сила, което засяга в значителна степен стабилността на трактора, и се подобрява сцеплението на колелата с терена.
- Да се избягва спускането по много стръмни и средно стръмни склонове, тъй като едно снижение на терена в ниската част или едно издигане във високата част могат да причинят нестабилност. Важно е също така машините, прикачени за трактора, да са в горната част на склона.
- При спускане по наклони или склонове трябва се поддържа относително малка скорост, преди да се стигне до склона. Не трябва да се правят опити за намаляване на скоростта по време на спускането и да се ползват спирачките на колелата, ако скоростта е малко по-голяма.
- Да не се минава близо до наклони, по ръба на изкопи или други понижения на терена, тъй като граничните зони на тези неравни участъци могат да пропаднат под тежестта на трактора.
- Да се остави широко пространство за маневри около участъците в близост до неравности, преди всичко при стръмни или хлъзгави терени
- Когато тракторът носи лопата, щипки или някакво приспособление в предната си част, товарът отпред трябва да се държи на възможно най-ниската позиция и да се маневрира бавно, съобразявайки се с неравностите на терена.

За да бъде избегната опасността от **преобръщане на трактора назад** трябва:

- Товарът да бъде правилно разпределен, според препоръките на производителя.
- Да се подкарва внимателно. Да не се използва прекалено ниска скорост, така че в случай на силна съпротива, да не се изтощи акумулаторът; ускорява се веднага, но умерено и без внезапни удари.

- Да се изкачва остър наклон наобратно.
- Да се избягват дупките и вдлъбнатините, въпреки че поради своята малка дължина и дълбочина могат да изглеждат безобидни.

Основните произшествия на **подхлъзвания** и **падания** се случват при **качване** и **слизване** от трактора, по хлъзгави повърхности или на степенките и платформите. Този тип произшествия могат да бъдат чувствително намалени чрез почистване на степенките и на използваните подложки, когато е необходимо, поддържайки ги чисти от кал, пръст или масло.

За да бъдат избегнати **изкълчвания** и **навяхвания**, следва да се слиза правилно от трактора, без да се скача от него. В действителност, при качване и слизване от трактора, трябва да имате винаги три опорни точки: двата крака и едната ръка или един крак и двете ръце, при всички случаи трябва да сте обърнати с лице към мястото на водача.

В никакъв случай не трябва да се качвате или слизате от трактора, когато той е в движение, нито да управлявате и да се возите изправен на степенките, на капака, калниците или на инструментите.

За да се намали риска от **изхвърляне** на отломки или частици, се препоръчва да не се поставят инструменти или каквито и да било други предмети в близост до движещите се части на трактора, тъй като с доста сила могат да бъдат захвърлени в някоя посока. Също така, преди пускане на каквото и да е хидравлично управление или инжекционната система за горивото, се проверява дали веригата не е под напрежение.

Заклещвания могат да бъдат предизвикани от подаването на газ, трансмисионните валове или чрез приспособлението за скачване на ремаркетото или на инструментите. Трансмисионните валове, трябва да бъдат защитени; ако те са махнати, за да бъдат направени някои ремонти, то след това трябва да бъдат върнати на мястото им.

Преди да слезете от трактора, трябва да изключите мотора и да махнете ключа от таблото. Когато ще се прикачват допълнителни инструменти или ремаркета на трактора, трябва да се уверите, че няма никой зад трактора, да го приблизите бавно до инструмента или ремаркетото, да спрете и да дръпнете ръчната спирачка, да освободите от скорост, след което вече може да слезете от трактора и да прикачите инструмента или ремаркетото.

Прегазвания могат да бъдат предотвратени когато преди да потеглите с трактора сте се уверили, че наистина няма хора в близост до машината или когато сменяте шофьора, да го правите когато трактора е спрян.

Управлението на лошо изолирани трактори води до това, че селскостопанските работници са подложени понякога на високи нива на **шум**, което може да предизвика трудова злополука или да доведе до здравословни проблеми, като загуба на слуха, нарушения на сърдечния ритъм, промени в кръвното налягане, безпокойство или изтощение. За да се избегнат тези проблеми, следва да се използват шумоизолиращи слушалки /антифони/.

Рискът от **вибрации** е предизвикан от самите вибрации на мотора и от неравностите по терена, макар че в някои случаи се дължат и на липсата на амортизатори на шофьорската седалка или на неправилно поддръждане и разпределение на превозвания товар..

Използването на добре оборудвани шофьорски седалки, с подлакътници и подходящи облегалки помага да се намалят послед-

ствията от вибрациите. Ако е необходимо, нагласете седалката, за да избегнете болки в гърба и използвайте специални антивибрационни колани за кръста.

Излагането на **вредни газове** по време на работа на сух и запрашен терен изисква използването на защитна маска

За да се избегне вдишване на изгорели газове от двигателя, никога не оставяйте мотора да работи в затворени помещения, където няма циркулация на въздуха, тъй като изгорелите газове съдържат смъртоносни въглеродни оксиди.

Друг съществен риск при управлението на трактори е опасността от **пожар**. За да избегнете това, е препоръчително да поставите устройство против искри в изпускателната тръба и да разполагате с достатъчно възможности за гасене на пожар ръчно.

Също така, препоръчва се зареждането с гориво да става при изключени мотор и светлини, за да се предотврати изтичането на запалими продукти в горещите части на двигателя, изпускателната система и т.н.

Като основни **правила за движение** на трактори по шосета и селскостопански пътища, трябва да се обърне внимание на следното:

- Движението на трактори трябва да става съгласно Закона за движение по пътищата.
- Излизане от частни пътища или от селскостопански терен да става внимателно, с подходяща скорост.
- Преди спиране се препоръчва плавно намаляване на скоростта. Спирането става чрез последователни натискания на педалите, с цел да се предотврати блокирането на трактора.

- Завоите трябва да се правят бавно, което предполага намаляване на скоростта преди да се навлезе в завоя.

3.8. Инструменти за обработка на терена

Всяко лице, което работи със селскостопански трактор с прикачен инструмент към него, трябва да знае перфектно правилата за неговото управление и функциониране, и никога не трябва да пренебрегва препоръките на производителя, по отношение изискванията за мощност и работоспособност на инструмента.

Както за всяка друга селскостопанска машина, водачът трябва да е прочел внимателно инструкциите за употреба, преди да борави с допълнителни селскостопански инструменти към трактора. Освен това трябва да е сигурен, че по размер, тегло, функции въпросният инструмент е подходящ за прилагане на трактора, който служи като тягов елемента.

Освен това трябва да се има в предвид следното:

- Бъдете сигурни, че няма човек в зоната на действие на трактора с прикачения инструмент. Ако има някой, поискайте да се отдалечи на безопасно разстояние.
- Винаги, когато спирате трактора, преди това трябва да сте поставили инструментите на земята.

- Инструментите, които поради своята изработка са неустойчиви, се поставят най-малко на две успоредни опори за достатъчна устойчивост и стабилност, за предпочитане метални.
- Да се избягва работа, доколкото е възможно, под окаченото оборудване. Когато това е невъзможно при ремонт или поддръжка, необходимо е да следвате винаги следното: спиране на трактора на равен терен, рутинно спиране, включително поставяне на подходящи по размер подложки /стопери/ на гумите; застопоряване на хидравличния механизъм в състояние на максимална кота, разположение на осигурителната система за безопасност здраво закрепена в земята.
- При транспортиране на инструментите да се намали доколкото е възможно тяхната ширина и да бъдат маркирани по подходящ начин краищата.
- По време на работа, при внезапно издигане на инструмента от терена, да се вземат в предвид дестабилизацията, породена от тежестта на инструмента, страничното накланяне на трактора и изместването на инструмента.

3.9. Ремаркетата

Ремаркетата крият рискове от удари, подхлъзвания и падания, нарушения и пътно-транспортни произшествия.

За да бъдат избегнати **инциденти**, е важно да се спазват стриктно процедурите по прикачането и откачането на ремарке, също така да се избягва претоварването на ремаркетото и да се разпределя товара максимално равномерно.

Ремаркетото се прикачва към трактора със специален теглич. Освен това трябва да се използват защитните вериги, в случай, че тегличът се откачи. Трябва да се уверите също, че ще можете спокойно да завивате с прикаченото ремарке.

По никакъв начин не трябва да премествате трактора когато е освободен от скорост.

Когато е необходимо достъп до вътрешността на ремаркетото, за товарене или почистване, превозното средство трябва да бъде спряно.

При прекъсване на работния процес и се налага да се отстрани повреда в ремаркетото, трябва да се прекъсне подаването на газ, трактора да бъде преместен на равна площ, да се спре /включително с ръчна спирачка/, да се отстрани контактния ключ и на колелата да се поставят спирачни подложки.

При почистване трябва да се носят водонепромокаеми обувки с неплъзгащи се подметки, очила, маска и защитни ръкавици.

3.10. Работа с пестициди

В селското стопанство, най-често използваните химикали са пестициди и изкуствени торове. Неправилното използване на тези продукти може да доведе до сериозни последици, замърсяващи храните за потребителите, околната среда и по-специално лицето, което ги обработва.

Ефектите, които пестицидите могат да имат върху здравето зависят от степента на токсичност и концентрация на активното вещество, от смеси с други пестициди, от продуктова презентация, от продължителността на излагане и индивидуални особености на човека, който работи с тях (възраст, пол, тегло и характерна чувствителност).

Основните ефекти могат да бъдат разграничени: алергични реакции, изгаряния и кожни раздразнения, дихателни и храносмила-

телни смущения, остро отравяне, причинено дори само от една доза от продукта, или хронични, причинени от многократно и често излагане на такива продукти; проблеми с възпроизвеждане; малформации; рак.

Етикет на продукта:

Важно е да прочетете **инструкциите** от етикета на продукта и да ги следвате. Никога не трябва да ползвате продукти с повредени опаковки или без етикет.

Химичните вещества, са два вида информационен фрази: **R-фрази**, посочват рисковете, свързани с продукта, и **S-фрази**, които предлагат съвети за обработка на опасни вещества.

Транспортиране на продукта:

Той трябва да се съхранява в сигурни и стабилни кутии и контейнери, за да се предпази от падане, което може да предизвика разливи. Не отваряйте опаковката, до момента, в който не използвате продукта.

Съхранение на пестициди:

Пестицидите трябва винаги да се съхраняват защитени от дъжд и слънце, далеч от жилищата, и заключени с предупредителен знак за опасностите от съхранявания продукт. Имайте предвид, че трябва да са отделени от храни и фуражи, далеч от обсега на деца, домашни животни и хора, които не са запознати как се работи с продукта.

В допълнение, следвайте тези инструкции:

- Винаги съхранявайте продукта в оригиналната му опаковка. Проверявайте състоянието му /включително и на етикета/, за да се избегнат течове и разливи.
- Съдовете, в които се съхраняват, да носят етикети, указващи тяхното съдържание

- Никога не премествайте пестициди в домакински съдове /за да се избегне объркването им с храни и напитки за хора и животни/.
- Съхранявайте на хладно и проветриво.
- Не трупайте опаковките една върху друга, за да не паднат и да се предизвика разлив, уверете се, че опаковките са плътно затворени.

Извършване на смесването:

Смесването на пестициди трябва да има за цел да сведе до минимум и/или да се премахнат **рисковете** за здравето произлизащи от тази дейност. Основните дейности, които се извършват, са:

- Разтворите се приготвят, следвайки инструкциите на производителя и никога не използвайте продукти без етикет. По-голяма концентрация не означава по-висока ефективност на продукта, а означава по-голям риск.
- Следвайте стриктно инструкциите на етикета на продукта.
- Преди да пристъпите към отваряне на устройството за приготвяне на сместа и пълнене на резервоарите, сложете си защитен костюм с пълна предпазна екипировка.
- Направете сместа на проветриво място и далеч от водни течения.
- Никога не се използват ръцете за разбъркване на смеси, дори да са защитени с ръкавици.
- Използваните инструменти: фунии, филтри, шпатули и др. да се използват само за тази цел.
- Изчислявайте обема на сместа в зависимост от зоната, която ще третирате и състоянието на развитие на отглежданите култури.
- Твърдите разтворими вещества се разтварят в кофа преди да бъдат добавени към резервоара за третиране и се смесват по-

следователно една след друга. Течните продукти могат да се излеят директно в резервоара за третиране, когато нивото на водата достигне половината от необходимия обем.

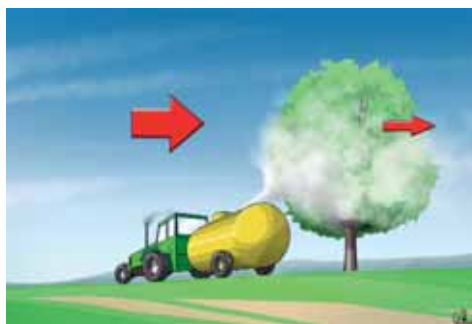
- След като е готова сместа, използвайте я колкото е възможно по-скоро, за да се избегне загубата на нейните свойства.
- Никога не измивайте контейнерите или устройствата в извори, потоци и реки.

Прилагане и премахване на пестициди:

Никой не може да работи с пестициди, ако не е минал необходимото обучение или няма достатъчно информация за този вид работа /рисковете, процедурите за спешни действия ЛПС .../.

Освен това трябва да вземат в предвид следните аспекти:

- Оборудването трябва да бъде чисто и в отлично състояние за ползване. Ако е запушена дюзата, не трябва да се отпушва с уста, а да се използва медна тел или жица.
- Периодично се извършва преглед на гумираните уплътнения и на дюзите и се заменят периодично, както е препоръчано от производителя.
- Не използвайте кърпи за покриване на носа и устата, тъй като те улесняват вдишването на вредните изпарения.
- Не се пуши, пие и яде, по време на пръскане.
- Трябва да се постави парче водоустойчив материал между гърба и пръскачката.
- Проверка на оборудването за прилагане преди да се започне използването му; функциониране, течове, разливи ...
- Пръска се с гръб към вятъра на безопасно разстояние от работниците, за да се избегне взаимно замърсяване.

След приключване на пръскане:

- Събиране на използваните опаковки и предаването им в пред-назначените за тази цел пунктове и по никакъв начин не се използват повторно за други цели.
- Измиване обилно с вода и сапун и смяна на дрехите, на мястото, одобрено за това от центъра за работа, никога в жилища, за да не се прехвърли риска от замърсяване на членовете на семейството на работника.
- Измиване на облеклото и на личните предпазни средства след всяко прилагане.
- Съхраняване на всичко на добре проветриво място, далече от стаите и останалата част от дрехите в къщата.
- Да се избягва контакт с прясно третиран терени.

3.11. Процедури за спешни действия ЛПС при използването на пестициди

Риска от пестициди се състои в това, че те са химични вещества, които по време на работата на земеделския производител, може да се проникнат в организма му по различни пътища: кожно (през кожата), респираторно и устно.

Ръцете трябва да са защитени с каучукови, гумени или неопренови ръкавици с маркировка CE. Не се счита за приемливо използването на обикновени ръкавици от бита, тъй като, напоени с мазнини и масла улесняват разпространението на пестициди по кожата. След приключване на работа се мият продължително с препарат отвътре и отвън и се оставят да изсъхнат обърнати навън и сгънати на пръстите.

Непромокаемият костюм трябва да покрива цялото тяло и да е в комплект с ръкавици и ботуши. Силно се препоръчва използването им при каквато и да е работа с пестициди е от съществено значение при работа в оранжерии. Работният костюм може да се използва, стига да е от тежък памук, достатъчно широк, за да се носи върху обикновените работни дрехи, лесно се поддържа, утвърден с маркировка CE и се измива лесно след всяко използване.

При третиране на зони с повишено натрупване на прах и високи култури, трябва да се носи шапка. Въпреки това, при прилагане на пестициди от кабината на трактора не се счита за необходимо да се използват специални дрехи.

Непромокаемите обувки трябва да бъдат възможно най-високи.

За да се защитят очите, използвайте протектор тип маска, която покрива цялото лице. В случай на газообразни третираня, прахови или чрез пръскане, тя трябва да бъде затворена. При товаро-разтоварните операции, разреждане и третиране в областта на високите места, най-малко трябва да се използват защитни очила.

За да се избегне вдишване, маската трябва напълно да покрива устата и носа. Използването ѝ се препоръчва при каквото и да е третиране с пестициди, от съществено значение е и при прахова или каквото и да е друга обработка на местните зони и зоните с ограничен достъп. Филтърът на маската трябва да има маркировка SE, съобразен с EN и вашият избор ще зависи от продукта, който ще използвате.

Маската може да бъде заменена от плат или кърпа, но само при следните условия: когато третирането се извършва в открити пространства, когато не се работи с токсични или много токсични продукти, кърпата се почиства щателно след всяко третиране.

3.12. Биологични опасности

Към задълженията на животно-въда спада често и почистването на **оборски тор торова течност**, които са оптимално местообитание на бълхи, мухи и други потенциални носители на болести. Поради това, подобна работа изисква допълнителни предпазни мерки, включително да се избегне ядене, пиене или

пушене; използват се предпазни средства /гумени ботуши, ръкавици, маска, специален костюм и шапка/ и, в случай на рана, внимателно почистване със сапун и вода и да се потърси незабавно медицинска помощ.

Боравенето и изхвърлянето на вредните замърсители носи рискове заради използването на торове, канализационни и органични отпадъци. Без лична хигиена и поддържане на околната среда, тези рискове са значително увеличени, поради което е необходимо:

- Да се информирате за местоположението на санитарните възли и здравния център на работното място.
- Да не оставяте много време да мине между две последователни почиствания на обори и плевни, тъй като така ще се произвеждат по-малко миризми и насекоми и паразити, което води до повишаване здравния статус на работното място.
- Да се ваксинирате срещу тетанус, особено ако имате рана.

В селскостопанските дейности, като засаждане, торене, прибиране на реколтата и контрол на вредителите, земеделските производители могат да влизат в пряк контакт с материал, причиняващ биологични вреди. За да ги предотвратят, могат да предприемат следните превантивни мерки:

- При торене на земята, трябва първо да прочетете внимателно инструкциите, предоставени от производителя за използване, съхранение и обработка на тор. Освен това, по време на обработката на торовете да бъдат използвани ботуши и гумени ръкавици и облекло, което не оставя открити части от тялото.
- При напояване трябва да се избягва, ако е възможно, използването на отпадъчни води. Ако пръскачката за напояване стане източник на отпадъчни води, работникът трябва да напусне зоната, винаги когато е въз-

можно, до спиране на отпадъчните води или трябва да използва маска за предотвратяване на инфекции на дихателните пътища.

3.13 Ръчна обработка на товари и неудобни пози

Някои от най-често извършваните операции в областта на земеделието и животновъдството, въпреки механизацията, са повдигане и транспортиране на тежки и не толкова тежки товари, за което понякога се приемат неудобни пози. Например градинарската работа, разтоварването, стифирането и съхранението на опакованите продукти, доенето, управлението на дребен рогат добитък, почистването от камъни, стригането на овце, гроздобера, и т.н.

Това може да доведе, в много случаи, дискомфорт в гръбначния стълб, особено в долната част на гърба, предизвиквайки лумбаго или болки в гърба, дискова херния.

За да бъдат предотвратени, е необходимо да се приемат следните препоръки при работа с товари:

- Винаги, когато е възможно, за превоз на товари, използвайте механичните средства, които са на разположение на работното място, като колички или повдигащи платформи
- Помислете къде ще оставите товара и се уверете, че няма да имате препятствия по пътя.
- Огледайте товара преди пренасянето, за да определите теглото и формата, или ако не можете да го хванете както трябва, да предприемете съответните действия.
- Подходете към товара, така че центърът на тежестта му да е по-близо до центъра на тежестта на тялото ви. По този начин ще имате добро равновесие.

- Дръжте краката леко раздалечени и единия малко по-напред от другия.
- Хванете здраво товара с цялата ръка, а не само с пръстите.
- Дръжте ръцете свити към тялото, така че те да поддържат товара.
- Дръжте гърба изправен. Това ще придържа бъбреците в тялото, а главата “леко” надолу. Приемайки тази позиция, налягането на гръбначния стълб се разпределя прешлените и междупрешленните дискове, като по този начин се намалява опасността от травми.
- За да вдигнете товара, използвайте краката. За тази цел, свийте ги и в тази позиция, без да седате, наберете скорост с мускулите на краката и вдигнете товара.
- Избягвайте извиване на тялото с вдигнат товар. За да се обърнете, използвате краката си и, с малки стъпки, завъртете тялото си към местоназначението на товар.
- Ако повдигането се извършва от земята на височина над раменете, опрете товара по средата на пътя и променете захвата.

Като общо правило, за предпочитане е да манипулирате товара близо до тялото, с приблизителна височина на лактите, тъй като по този начин намалява натоварването на гърба.

3.14. Рискове, произтичащи от горещина или студ

Като се има в предвид, че голяма част от трудовите дейности, извършвани в селскостопанския сектор се извършват на открито или в места, които не могат да останат затворени, основните рискове, произтичащи от метеорологичните условия са следните.

Рисквете от топлина:

- **Слънчасване:** причината е продължителното излагане на главата на слънце. Причинява зачервяване на лицето и главоболие.
- **Дехидратация:** прекомерна загуба на вода, което може да бъде причинено вследствие на изключителна топлина. Симптомите, освен сухи лигавици предизвикващо жажда, могат да включват гадене, липса на сила или понижена производителност, психическа и физическа умора.
- **Зачервяване или топлинен удар:** дължи се на рязка промяна в температурата, така че тялото не е в състояние да компенсира разликата. Това може да доведе до много висока температура, жажда, главоболие, объркване, и затруднено дишане.
- **Изтощение:** чувство за обща загуба на сила, причинено от топлината. Това е по-малко сериозен риск, отколкото другите. Кожата е бледа, обилно изпотяване, главоболие, умора, сънливост и объркване.

Следователно, по време на **интензивна топлина**, трябва да се обърне специално внимание да се поддържа постоянно възстановяване на течности в организма. И освен това, се препоръчва:

- Приемане на БЕЗАЛКОХОЛНИ напитки, богати на соли и захари, необходими на организма. В този случай, спортни напитки са препоръчителни.
- При работа в затворени помещения, е нужно поддържане на подходяща вентилация, която да позволи не само обмен на въздуха, но и освежаването му.
- Подходящите за климата дрехи трябва да поддържа тялото защитено от прекомерно излагане на слънчева светлина и да регулира загубата на течности.
- По време на продължително и интензивно излагане на слънце, се препоръчва се от дерматолозите използване кремове с висок фактор на защита.
- Главата е особено уязвима част, така че трябва да бъде защитена от пряка слънчева светлина. Традиционно и с добър резултат е използването на шапки с козирка или шапки с добро проветрение.
- Защитете очите си със слънчеви очила, предоставени от оптични професионалисти.

- Организация на работа трябва да е такава, че задачите на открито и тези, които изискват по-големи усилия, да се осъществяват в часове с по-ниска слънчева активност. Да се ограничи, доколкото е възможно, по време на излагането на слънце увеличи честотата и продължителността на интервали от време за почивка в сенчести и проветриви зони.

Рискове от студ:

В селскостопанската дейност по време на зимата, е често продължителното излагане на ниски температури, което може да доведе до измръзване с леки симптоми като зачервена кожа, бледа кожа, изтръпване, парене, ... Ето защо, трябва да улесним организма в поддържането на телесната температура, като предотвратим загубата на топлина.

Също така могат да бъдат предизвикани: простуда и инфекции на гърлото, ревматични или циркулаторни проблеми (измръзвания на крайници).

За да се избегне това, се препоръчва:

- Поддържане на телесната температура чрез топли напитки, безалкохолни.
- Да се носят винаги топли дрехи, необходими за изолиране от студа, вятъра и влагата, за да може да се съхрани топлината, която се генерира по време на работа. Да се обърне специално внимание на защитата на особено чувствителни области на тялото: ушите, ръцете и краката.
- Да се избягват, доколкото е възможно, дейности, които изискват слаба физическа активност.
- Ограничаване на продължителността на работа и увеличаване честотата и продължителността на почивките.
- Редуване на задачите.

3.15. Прибиране на реколтата и резитба на лози

Работата на **прибиране на реколтата** е свързана с **рискове**, а именно:

По време на поставянето на пергола на лозови насаждения често се получава **пренапрежение на мускулите и наранявания**, понеже обикновено това се прави ръчно, слабо механизирано е, и понякога е тежък труд. Тя може

също да се появят тези оплаквания и по време на прибирането на реколтата, товарене и разтоварване на кошници. Следователно е подходящо да се използва достатъчен брой хора, за избягване на прекомерно натоварване и да има периодични почивки.

Също така резитбата, тъй като се използват ръчни инструменти или пневматични или механични косачки, предизвиква сериозни мускулни наранявания в ръцете и китките, свързани с повтарящи се движения и пренапрежение.

При използване на пневматична или електрическа косачка, ръкавиците трябва да има метални накрайници или равностойна защитна система, за да се избегнат възможни порязвания или ампутации на пръстите на ръцете.

Преместването на трактора или ремаркетото е много опасно, защото терена е неравен, с наклон и др. Могат да възникнат злополуки при преобръщане, удари от рязко ускорение или рязко спиране и т.н. Следователно не е препоръчително да се придвижвате с трактор или ремарке.

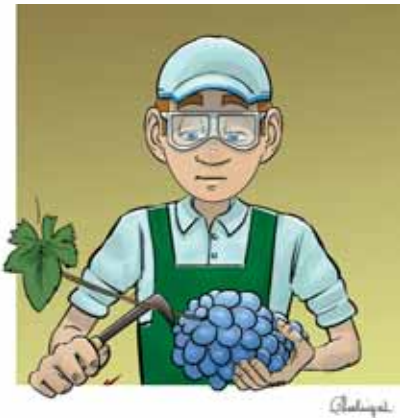
Подхлъзванията и паданията са свързани с товаренето и разтоварването на кошници. Основните мерки, които могат да вземат

са: използването на стълби с вериги и телени мрежи, за лесно и сигурно товарене и разтоварване на кошници, както и да се използват ръкохватките на ремаркетата, които са достатъчно удобни при прибиране на реколтата.

За да се избегнат порязванията с нож, острие или ножица при прибиране на реколтата, чепката се хваща в основата и никога в края.

Доближаването на лицето и очите към клоните, може да доведе до наранявания, така че е препоръчително използването на защитни очила. В допълнение, препоръчва се използването подходящи

обувки и ръкавици, когато сте на резитба или прибирате реколтата.

Чрез раните, порязванията и др., чрез контакт със заразени материали или вещества, може да се предизвикат заболявания. Ето защо, всяка рана, получена по време на работа, трябва да се почиства с вода и сапун и да бъде излекувана.

Ужилванията от пчели и оси, може да бъдат сериозни, особено при хора, чувствителни или алергични към отровата на тези насекоми. Избягвайте ярко оцветени дрехи и носете комплект, съдържащ лекарства, необходими за лекуването.

3.16. Безопасно придвижване на животни

Работата с животни, домашни /овце, кози, кокошки, зайци и др./ или не /плъхове, насекоми и др./, води до рискове, които трябва да се знаят и трябва да се научите как да ги избягвате, тъй като са свързани с предаването на някои болести /бруцелоза, лаймска болест, трихинелоза, бяс .../ и също с травми от удари, ритане и др., причинени от ежедневно управление на животновъдството.

Болестите по животните, предавани на човека, се наричат зоонози. Предаването може да стане по различни начини:

- Прием на храни, като мляко и млечни продукти и месо от заразени животни.
- Директен контакт с животни, техните екскременти и т.н., причиняващи заболявания.
- При вдишване или контакт с гъбички или бактерии, намиращи се във фураж, сено, тор и др., което може да доведе до дихателни или кожни алергични процеси.

За да се избегне или намали вероятността от заболяване, е важно да се взимат хигиенни мерки, стриктно спазване на графици за обезпаразитяване и ваксинация и, когато пристигнат нови животни, винаги да се изискват здравни карти и протоколи, с установени карантинни състояния от компетентния орган.

В случай на повърхностни рани, ще бъде достатъчно да се почистват с вода и сапун. Но ако има възпаления или пустули върху кожата ще трябва да се потърси лекарска помощ веднага.

За обработка на животински трупове, винаги да се използват предпазни средства, включително маска.

В процеса на работа с животни са чести ударите в стената, трошенето, тропането, ритането, удря с челото и рогата и т.н. За да се избегне това, е препоръчително:

- Идентифициране на най-агресивните животни и взимане на предпазни мерки.

- Винаги безопасно шофиране, тъй като тяхното поведение е непредсказуемо.
- Трябва да се приближавате към животните диагонално, за да не ги изненадате, без да вдъхвате страх или недоверие.
- При подкарване на добитък в група, успоредното вървене със стадото винаги е по-безопасно.
- Изчистване на клетките преди да се запълнят, ако е възможно, избягвайте минаването между животното и стената или хранилките.
- В деликатни операции дръжте добре животното и не го правете сам.
- Обърнете особено внимание при товарене и разтоварване на камиони. При водене на животни носете здрави обувки и вървете след тях.
- Използвайте ръкавици и защитно облекло за предотвратяване на дерматит.

Освен прекия контакт с животните, трябва също да вземе предвид присъщите рискове на съоръженията (конюшни, дворове, навеси и др.) и силозите, където храната им се съхранява.

ПРИЛОЖЕНИЕ I: Действие при спешни случаи

В случай на реална опасност, трябва да се вземат предвид следните основни правила на поведение:

- Запазете спокойствие и действайте бързо, но не да тичате.
- Информирайте лицето, отговорно за вашия район, или центъра за съобщенията, за всяка извънредна ситуация, която се появява на работното място и сте наблюдавали директно.
- В случай на необходима медицинска помощ за някого, моля, съобщете в центъра или, ако това не е възможно, телефонирайте бързо в центъра за спешна помощ.
- Във всички случаи на пожар, ако не може да бъде овладян с оборудването на работното място и/или не може да се свържете с лицето, определено за извършване на уведомления, звъннете на номера за спешни случаи: 112.
- За да не спрете евакуация, предупредете за опасността тези, които се намират в изолирани райони.
- Помогнете на тези, които поради някакви причини трудно се придвижват.
- Избягвайте любопитните и, ако тяхното присъствие не е необходимо, те не трябва да остават в зоните на евакуация.
- Когато напуснете засегнатия район, продължете към сборния пункт.

Работа с пожарогасител

- Намерете пожарогасител и проверете дали е подходящ за вида на огъня. Да не се използва вода за гасене на пожари с произход от оборудване или елементи, през които минава електроенергия.
- Без да го привеждате в действие, приближете се към огъня.
- Ако пожарогасителят е прахов, трябва да го разклатите, за да се отстранят възможни запушвания и да излезе сместа безпрепятствено.

- Оставяйки пожарогасителя на пода, вземете с лявата ръка пистолета или освобождаващата дюза и дръжката за носене, като едновременно с това го завъртате леко напред.
- С дясната си ръка, премахнете предпазителя чрез издърпване скобата навън.
- Натиснете лоста на клапана за да проверите дали функционира.
- Вземете пожарогасителя с едната ръка, а с другата хванете маркуча в края. Ако пожарогасителят е CO₂, хванете го за дръжката, за да се предотвратят изгаряния, тъй като газта излиза с много ниски температури.
- Приближете се до огъня и насочете струята от пожарогасителя към обекта, със зигзагообразно движение.
- Пръскайте в основата на пламъка от около 3 метра и след това се приближете към него, за да го до изгасите.
- Ако е възможно, стремете се да използвате посоката на вятъра, тъй като по този начин ще ви засегне по-малко топлина, ако пожара не бъде потушен бързо.

Не забравяйте, че пожарогасителят е под налягане и затова трябва да внимавате да не пръснете директно в лицето.

За преносим пожарогасител от тези, които обикновено са окачени по стените, е необходимо време на освобождаване от 8 до 20 секунди. Не губете време и, ако е възможно, помолете приятел, да донесе допълнително пожарогасители.

В случай на твърди отпадъци, като дърво, пожарогасителят може да изгаси пожара, но най-ефективно е да се използва много вода. След потушаването на такива пожари с пожарогасители, изкарайте обект на подходящо място и го полейте обилно с вода.

При много пожари, биват намирани по-късно пожарогасители, които не са използвани, въпреки че работят правилно. Защо? Отговорът е, че ако се държи пожарогасителя за дръжката и спускащия лост, не можете да премахнете скобата и колкото повече сила използвате, толкова по-трудно ще го направите. За да избегнете това, поставете пожарогасителя на пода, издърпайте скобата и тя ще излезе с лекота.

ПРИЛОЖЕНИЕ II: Първа помощ

1. Запазете спокойствие и да действайте бързо: обръщайте внимание на любопитните. От съществено значение е да не губите самообладание, за да се действа правилно и да се избегнат непоправими грешки.
2. Избягвайте тълпите: Не позволявайте произшествието да се превърне в спектакъл. Избягването на колективната “истерия” се улеснява спасителните действия.
3. Научете се да се налагате: Трябва да поемете отговорността за ситуацията и ръководите организацията и последващата евакуация на ранените.
4. Не местете ранения: Като основно правило, не следва да се премества всеки, който е претърпял авария преди да се уверите, че движението може да се направи без риск от утежняване на съществуващите наранявания. Въпреки това, съществуват ситуации, когато трябва да бъде оказано преместване: когато са неблагоприятни условията или когато трябва да се изпълнява кардиопулмонална реанимация.
5. Преглеждане на пострадалия: Да се направи първична преценка, която ще бъде да се идентифицират тези ситуации, при които има вероятност от загуба на живот веднага. По-късно да се направи вторична оценка на нараняванията, които могат да чакат за професионална помощ. Първото нещо, на което да се обърне внимание, е дишането и кървенето.
6. Успокойте пострадалия: Насърчете го и намалете безпокойството му.
7. Затоплете го: Покрийте го с одеяла и поддържайте телесната температура. Трябва да разхлабят или махнат дрехи, които притискат тялото.
8. Изпратете за медицинска помощ: Поискайте възможно най-бърза помощ. Дайте наличната информация на медицинския персонал, които могат да посочат какви действия да бъдат предприети до тяхното пристигане.

9. Подходящо преместване: Според нараняванията на жертвата и позицията на изчакване. Важно е да сложи край на практиката на евакуация с автомобил, тъй като, ако вредата е от жизненоважно значение, раненият не трябва да се движи и да се реагира “на място”, а ако увреждането не е от жизненоважно значение, означава, че можете да изчакате пригоденото превозно средство /линейка/.
10. Не лекувайте: Това е уникално право на лекаря.

Ухапване

При ухапване от животни, трябва винаги да бъде методично почистена раната и, ако е необходимо, да се ваксинира за тетанус. Ако ухапването е от куче, трябва да се свържете със собственика за проверка на ваксината през изминалата година и да се постави кучето под карантина и наблюдение.

Ако ухапването е от плъхове или диво животно, трябва да се опитате да убиете причинителя на ухапването, сложете го в найлонова торбичка и го поставете в студена стая за по-нататъшно проучване.

Как се процедурира при ухапване от насекомо?

В момента, в който получите ухапване от насекомо, трябва да следвате тези указания:

- Първото нещо е да се опитате да идентифицирате насекомото, което е предизвикало ухапване. Ако не можете да идентифицирате насекомото и последиците са тежки, трябва да се обърнете към вашия лекар за извършване на необходимите тестове.
- Премахнете пръстени, верижки, гривни и др. на засегнатата област, ако има възпаление.
- Ако сте ухапан от пчела или оса, опитайте се да премахнете жилото, ако е възможно. Необходимо е да се предскаже дали може да се получи алергична реакция, защото отровата на оси, пчели и жила са най-опасни. Ако са налице симптоми на алергия, отидете до най-близкия здравен център.
- Не трябва да се допира засегнатата област, а мястото на ухапване се измива със сапун и вода.

- Ако има значителна кожна реакция, може да се приложи студен компрес, за да се ограничи възпалението и усвояването на отровата. Ако, обаче, това, което преобладава, е болка, може да помогне локално приложение с топъл компрес.
- Да не се прилага турникет или предписват лекарства без лекарски надзор.

Какво да се направи в случай на инцидентно замърсяване с пестициди?

В случай на инцидентно замърсяване, първо спрете прилагане на продукта, и ако се почувствате зле, да се потърси лекарска помощ. Освен това, трябва да се отстрани замърсеното облекло и да се обеззарази със сапун и вода. Измийте засегнатата област със сапун и вода, си сложете чисти дрехи.

Ако се замърсят ръкавиците отвътре и/или ботушите, трябва да се хвърлят и да не се използват отново.

Не се препоръчва да пиете мляко, алкохол, да пушите след инцидентно замърсяване, по време на лечение или прилагане. Ако замърсяването е в очите да се измие с чиста вода за поне 10 минути и получи техническа помощ.

Ако след като сте били в контакт с пестициди, почувствате дискомфорт, трябва да ви види лекар, тъй като симптомите на интоксикация може да се появят доста по-късно.

Информационна служба по токсикология
Телефон: 91 562 04 20

ПРИЛОЖЕНИЕ III: Интернет страници за допълнителна информация

В Интернет можем да намерим много информация относно превенцията на професионалните рискове. Представяме ви някои интересни страници.

www.prevencioncastillayleon.com

www.ugt.es/publicaciones/prlindice.html

www.insht.es

www.osha.europa.eu

www.funprl.es

www.prevention-world.com

www.istas.net

www.riesgolaboral.net

ASAJA Castilla y León
Calle Hípica, 1
47007 Valladolid
Teléfono: 983 472 350
Fax: 983 476 629

Depósito Legal:

© Centro de Investigación y Formación de Empresas S.A.L.

